การบริหารงานงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนาภาคอีสาน เขต 3

Budget Administration Based on Good Governance Principles by Administrators of Charitable Schools in Buddhist Temples in the Northeastern Region, Zone 3

พระมหาณัชพล สิทฺธิเมธี (สิทธิพรหม)1
พระครูปลัดบุญช่วย โชติวโส (อุ้ยวงค์)[2] และ พระครูวินัยธรวรวุฒิ เตชธมฺโม (เฮียงเหี่ย)[3]
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น1,2,3
Phramaha Natchapol Siddhimethi (Sittiprom)[1]
PhrakhrupaladBoonchuay Chotivungso (Auiwong)[2]
and Phrakhruwinaithon Worawuth Techathammo (Hainghia)[3]
Mahachulalongkornrajavidyalaya University, KhonKaen Campus[1,2,3]
Corresponding Author, Email: Natchapol323306@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพการบริหารงานงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาล 2) ศึกษาแนวทางในการส่งเสริมการบริหารงานงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนาภาคอีสาน เขต 3 การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธีระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ การวิจัยเชิงปริมาณเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเป็นแบบสอบถาม ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.99 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน จำนวน 236 รูป/คน สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิจัยเชิงคุณภาพ เครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูลเป็นแบบสัมภาษณ์ โดยกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 12 รูป/คน โดยการเลือกแบบเจาะจงเพื่อใช้สำหรับการตรวจสอบความสอดคล้องหรือเที่ยงตรง

ผลการวิจัย พบว่า

1) สภาพการบริหารงานงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาล โดยภาพรวมและรายด้าน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีระดับการปฏิบัติมากสุด คือ ด้านหลักนิติธรรม รองลงมาคือ ด้านหลักความรับผิดชอบ, ด้านหลักคุณธรรม, ด้านหลักการมีส่วนร่วม ด้านหลักความคุ้มค่า และ ด้านหลักความโปร่งใส ตามลำดับ

---

* ได้รับบทความ: 19 กุมภาพันธ์ 2568; แก้ไขบทความ: 20 มีนาคม 2568; ตอบรับตีพิมพ์: 27 มีนาคม 2568
Received: 19 February 2025; Revised: 20 March 2025; Accepted: 27 March 2025 *pp.249-260*

2) แนวทางในการบริหารงานงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาล ของผู้บริหารโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา ภาคอีสานเขต 3 หลักนิติธรรม คือ มีความยั่งยืนผ่านความถูกต้อง ต้องยึดตามกฎระเบียบที่ชัดเจน, หลักคุณธรรม คือ มีคุณธรรม โรงเรียนต้องหล่อหลอมให้ทุกฝ่ายมีคุณธรรมยุติธรรม, หลักความโปร่งใส ต้องมีความโปร่งใสที่เข้าใจง่าย ทุกคนสามารถติดตามได้โดยไม่ซับซ้อน, หลักการมีส่วนร่วม ต้องมีส่วนร่วม ทุกคนในโรงเรียน มีสิทธิ์ในการแสดงความคิดเห็น, หลักความการรับผิดชอบ แสดงความรับผิดชอบพร้อมแก้ไข, หลักความคุ้มค่า คือ คุ้มค่าที่เพิ่มคุณค่างบประมาณที่ใช้ไม่เพียงแค่ต้องประหยัด แต่ต้องเพิ่มคุณค่าต่อการศึกษา

คำสำคัญ: การบริหารงานงบประมาณ; หลักธรรมาภิบาล; โรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา

Abstract

This research aimed to: 1) study the state of budget administration based on good governance principles; 2) explore approaches to promoting budget administration aligned with good governance principles by administrators of charitable schools in Buddhist temples in the Northeastern Region, Zone 3. This study employed a mixed-methods approach, combining quantitative and qualitative research. For the quantitative aspect, data were collected using a questionnaire with a reliability score of 0.99. The sample included 236 individuals, comprising school administrators and teachers. Statistical tools used were frequency, percentage, mean, and standard deviation. For the qualitative research, data were collected through interviews with 12 key informants, selected purposefully to verify consistency and accuracy.

The research results were as follows:

1) The state of budget administration based on good governance principles was found to be at a high level overall and across individual aspects. Among these, the highest-performing principle was the rule of law, followed by responsibility, ethics, participation, efficiency, and transparency, respectively.

2) The approaches to budget administration based on good governance principles for administrators of charitable schools in Buddhist temples in the Northeastern Region, Zone 3, were as follows: Rule of Law: Ensure sustainability through correctness and

adherence to clear regulations. Ethics: Promote morality by fostering ethical behavior and fairness among all parties in the school. Transparency: Implement easy-to-understand transparency, allowing everyone to track processes without complexity. Participation: Ensure inclusiveness, granting everyone in the school the right to express their opinions. Responsibility: Demonstrate accountability with a readiness to rectify issues. Efficiency: Focus on maximizing the value of the budget, not only through cost-saving measures but by enhancing the educational value.

Keywords: Budget Administration; Good Governance Principle; Charitable Schools in Buddhist Temples

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2562 มาตรา 8 วรรคสอง กำหนดให้การจัดการศึกษาของรัฐต้องส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากสังคม โดยให้มีการกระจายอำนาจสู่เขตพื้นที่การศึกษา โรงเรียน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามมาตรา 9 อีกทั้งมาตรา 8 วรรคหก ยังระบุให้การจัดการศึกษามุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว ชุมชน และองค์กรต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อยกระดับคุณภาพและประสิทธิภาพทางการศึกษาให้เป็นไปตามมาตรฐานการประกันคุณภาพ

เป้าหมายดังกล่าวต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน โดยเฉพาะผู้บริหารสถานศึกษาที่ต้องวางแผนและดำเนินงานในทุกด้านให้สอดคล้องกับนโยบายรัฐ เพื่อให้ผู้เรียนพัฒนาคุณลักษณะครบถ้วนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน การมีส่วนร่วมของภาคเอกชนจึงเป็นกลไกสำคัญที่สามารถแบ่งเบาภาระของรัฐ และช่วยยกระดับคุณภาพการศึกษาในภาพรวม

ในระบบเศรษฐกิจแบบเสรีนิยม ภาคเอกชนทั่วโลกมีบทบาทสำคัญในการจัดการศึกษา ทั้งในรูปแบบธุรกิจและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งประเทศไทยเองก็เริ่มมีแนวโน้มที่สนับสนุนบทบาทของภาคเอกชนมาตั้งแต่รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 และ 2550 โดยเฉพาะในมาตรา 80 และ 49 ที่เน้นการกระจายอำนาจและส่งเสริมการศึกษาทางเลือกจากภาคประชาชนและเอกชน

หนึ่งในรูปแบบของภาคเอกชนที่มีบทบาทสำคัญ คือ “โรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา” ซึ่งจัดตั้งภายใต้พระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ.2488 และอยู่ภายใต้การส่งเสริมของกระทรวงศึกษาธิการ โรงเรียนประเภทนี้จัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรทั่วไปควบคู่กับการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมตามหลักพุทธศาสนา เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นพลเมืองดีของสังคมประชาธิปไตย

แม้จะได้รับการสนับสนุนจากรัฐโดยเฉพาะบัตรอุดหนุนค่าเล่าเรียน 100% แต่โรงเรียนการกุศลส่วนใหญ่ไม่ได้เก็บค่าเทอมและมีขนาดเล็ก จึงประสบปัญหาเรื่องงบประมาณที่ไม่เพียงพอ โดยเฉพาะค่าใช้จ่ายด้านบุคลากร ส่งผลให้เหลืองบเพียงเล็กน้อยสำหรับการพัฒนาในด้านอื่น ๆ อีกทั้งยังมีปัญหาเรื่องระบบฐานข้อมูลนักเรียนซ้ำซ้อนกับโรงเรียนประเภทอื่น การจ่ายเงินเดือนครูไม่เป็นไปตามกฎหมายและข้อจำกัดในการลงทุนด้านอาคารสถานที่

ผู้บริหารโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา ภาคอีสาน เขต 3 ต้องเผชิญกับความท้าทายมากมายภายใต้สภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลง เช่น จำนวนนักเรียนลดลง ส่งผลให้งบประมาณลดลงตามไปด้วย จำเป็นต้องลดบุคลากรและบริหารงบประมาณอย่างรัดกุมและโปร่งใส โดยยึดหลักธรรมาภิบาล ได้แก่ หลักนิติธรรม คุณธรรม ความโปร่งใส ความรับผิดชอบ การมีส่วนร่วม และความคุ้มค่า เพื่อให้โรงเรียนสามารถดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา ภาคอีสาน เขต 3
2. เพื่อศึกษาแนวทางในการส่งเสริมการบริหารงานงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาล ของผู้บริหารโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา ภาคอีสาน เขต 3

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มีขั้นตอนของการดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 การวิจัยเชิงปริมาณ และ ระยะที่ 2 การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

2. ระยะที่ 1 การออกแบบการวิจัยเชิงปริมาณ

2.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

(1) ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนาอีสาน เขต 3 รวมทั้งสิ้นจำนวน 624 รูป/ คน

(2) กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ภาคอีสาน เขต 3 โดยใช้ตารางสำเร็จรูปของ ทาโร่ ยามาเน่ (Taro Yamane) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 238 รูป/คน

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ระดับปฏิบัติการเกี่ยวกับการบริหารงานงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาล ของผู้บริหารโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา ภาคอีสาน เขต 3 มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบ รายการ (Checklist) แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) และแบบปลายเปิด (Open- ended)

2.3 การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล ซึ่งได้ตรวจสอบคุณภาพด้วยการหาความเที่ยงตรง (Validity) จากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน โดยผลของการหาค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามพบว่า ทุกข้อผ่านเกณฑ์ โดยมีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.60 - 1.00 และทำการหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยนำแบบสอบถามไปทดลอง (Try out) กับกลุ่มที่ใกล้เคียงกับประชากร จำนวน 30 คน ได้ค่าความเชื่อมั่น 0.99 ซึ่งมีค่ามากกว่า 0.70 แสดงว่าแบบสอบถามมีความน่าเชื่อถือและสามารถนำไปใช้ในการศึกษาได้อย่างเหมาะสม

2.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้ ขอรับหนังสือเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลจากศูนย์บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น เกี่ยวกับการแต่งตั้งผู้เชี่ยวชาญ ขออนุญาตหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้องและส่งไปยังกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามไปยังกลุ่มตัวอย่างท่านละ 1 ชุด นำแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาจัดกระทำข้อมูล โดยการตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของแบบสอบถามแต่ละชุด นำแบบสอบถามฉบับที่สมบูรณ์นำไปวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยต่อไป โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป

3. ระยะที่ 2 การออกแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ

3.1 กลุ่มเป้าหมาย (ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ) ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการบริหารสถานศึกษา จำนวน 3 คน ผู้ทรงคุณวุฒิด้านหลักธรรม จำนวน 3 รูป/คน และผู้บริหารสถานศึกษาที่มีผลงานเด่นเป็นที่ประจักษ์ด้านการบริหารงานงบประมาณ จำนวน 6 คน รวมทั้งสิ้น จำนวน 12 รูป/คน โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสัมภาษณ์ เป็นคำถามเกี่ยวกับการบริหารงานงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาล ของผู้บริหารโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา ภาคอีสาน เขต 3 ที่ได้จากการวิจัยเชิงปริมาณ

3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการขอหนังสือขอความร่วมมือจากรองอธิการบดี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น และนำหนังสือขอความร่วมมือไปให้กลุ่มเป้าหมาย (ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ) จำนวน 12 คน ด้วยตนเอง เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการสัมภาษณ์ข้อมูล โดยการนำแบบสัมภาษณ์การบริหารงานงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาล ของผู้บริหารโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา ภาคอีสาน เขต 3 ไปสัมภาษณ์ สัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมาย (ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ) ตอบแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง จดบันทึก อัดเสียงการสนทนา การสังเกต ผู้วิจัยติดตามเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลที่ได้รับจากการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมาย (ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ) จำนวน 12 คน แล้วตรวจสอบความสมบูรณ์ของการจดบันทึก และเสียงสนทนา วิเคราะห์ข้อมูล ด้วยการจำแนก จัดประเภทข้อมูล การตีความ การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) การสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย (Analytic Induction) นำเสนอเป็นความเรียง เพื่อตอบวัตถุประสงค์ของ การวิจัย และจัดพิมพ์สรุปเนื้อหาโดยภาพรวม

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาการบริหารงานงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา ภาคอีสาน เขต 3 ปรากฏผลดังแสดงในตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 การศึกษาการบริหารงานงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา ภาคอีสาน เขต 3

ที่	การบริหารงานงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาล	ระดับการปฏิบัติ			
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	อันดับที่
1	ด้านการบริหารงานงบประมาณตามหลักนิติธรรม	4.16	0.69	มาก	1
2	ด้านการบริหารงานงบประมาณตามหลักคุณธรรม	4.13	0.67	มาก	3
3	ด้านการบริหารงานงบประมาณตามหลักความโปร่งใส	4.10	0.70	มาก	6
4	ด้านการบริหารงานงบประมาณตามหลักการมีส่วนร่วม	4.12	0.68	มาก	4
5	ด้านการบริหารงานงบประมาณตามหลักความรับผิดชอบ	4.14	0.68	มาก	2
6	ด้านการบริหารงานงบประมาณตามหลักความคุ้มค่า	4.11	0.69	มาก	5
โดยภาพรวม		**4.13**	**0.66**	**มาก**	

จากตารางที่ 1 การบริหารงานงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา ภาคอีสาน เขต 3 พบว่า โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 4.13) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีระดับการปฏิบัติมากสุด คือ ด้านการบริหารงานงบประมาณตามหลักนิติธรรม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 4.16) รองลงมาคือ ด้านการบริหารงานงบประมาณตามหลักความรับผิดชอบ มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 4.14) รองลงมาคือ ด้านการบริหารงานงบประมาณตามหลักคุณธรรม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 4.13) รองลงมาคือ ด้านการบริหารงานงบประมาณตามหลักการมีส่วนร่วม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 4.12) รองลงมาคือ ด้านการบริหารงานงบประมาณตามหลักความคุ้มค่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 4.11) และ ด้านการบริหารงานงบประมาณตามหลักความโปร่งใสมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 4.10) ตามลำดับ

แนวทางในการบริหารงานงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา ภาคอีสานเขต 3 ดังนี้

ผลการวิจัย พบว่า 1) ด้านการบริหารงบประมาณตามหลักนิติธรรม ผู้บริหารควรดำเนินงานเกี่ยวกับ การใช้เงินงบประมาณที่สถานศึกษาได้รับโดยยึดถือและปฏิบัติตามกฎหมาย กฎระเบียบ และหลักการที่เป็นธรรม เพื่อให้การใช้งบประมาณเป็นไปอย่างโปร่งใส มีประสิทธิภาพ และมีความรับผิดชอบต่อนักเรียนและโรงเรียน 2) ด้านการบริหารงานงบประมาณตามหลักคุณธรรม ผู้บริหารควรดำเนินงานเกี่ยวกับ การจัดการและ ใช้จ่ายงบประมาณโดยยึดถือหลักการทางจริยธรรม คุณธรรม และความซื่อสัตย์ เพื่อให้การใช้จ่ายงบประมาณเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ โปร่งใส ตรวจสอบได้ 3) ด้านการบริหารงานงบประมาณตามหลักความโปร่งใส ผู้บริหารควรดำเนินงานเกี่ยวกับการจัดการและการใช้จ่ายงบประมาณโดยเปิดเผยข้อมูลและกระบวนการทั้งหมดที่เกี่ยวข้องให้คนในองกร์หรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียสามารถเข้าถึงและตรวจสอบได้ เพื่อให้มั่นใจว่าการใช้งบประมาณเป็นไปอย่างถูกต้องเป็นธรรม และมีประสิทธิภาพและป้องกันการทุจริตในการใช้งบประมาณ 4) ด้านการบริหารงานงบประมาณตามหลักความมีส่วนร่วม ผู้บริหารควรดำเนินงานเกี่ยวกับการจัดทำและบริหารงบประมาณโดยเปิดโอกาสให้คนในองค์กร หรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และทุกกลุ่มที่เกี่ยวข้องได้เข้ามามีบทบาทในการแสดงความคิดเห็น ให้ข้อเสนอแนะ และร่วมตัดสินใจในกระบวนการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการวางแผนและการใช้จ่ายงบประมาณ เพื่อให้การจัดทำงบประมาณสะท้อนถึงความต้องการอย่างแท้จริง 5) ด้านการบริหารงานงบประมาณตามหลักความรับผิดชอบ ผู้บริหารควรดำเนินงานเกี่ยวกับ การจัดการและใช้จ่ายงบประมาณโดยผู้บริหารและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต้องรับผิดชอบต่อการตัดสินใจและการกระทำของตนเองในการใช้จ่ายงบประมาณทั้งในด้านการปฏิบัติตามกฎหมาย การบริหารงานให้มีประสิทธิภาพและมีความมุ่งมั่นตั้งใจอย่างมีจิตสำนึกต่อหน้าที่ การใส่ใจปัญหาและกระตือรือร้น ในการแก้ปัญหาตลอดจนการเคารพ ในความคิดเห็นที่แตกต่าง 6) ด้านการบริหารงานงบประมาณตามหลักความคุ้มค่า ผู้บริหารควรดำเนินงานเกี่ยวกับ

การจัดการและการใช้จ่ายงบประมาณโดยมุ่งเน้นการใช้ทรัพยากรที่มีอย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุด เพื่อให้เกิดผลลัพธ์ที่ดีที่สุดและคุ้มค่าที่สุดสำหรับองค์กรหรือหน่วยงาน หลักความคุ้มค่ามีความสำคัญในการทำให้การใช้งบประมาณมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ สถาบันพัฒนาข้าราชการพลเรือน ได้สรุปองค์ประกอบสำคัญ อันเป็นหลักพื้นฐานของ ธรรมาภิบาล (Good Governance) หรือระบบการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2545

อภิปรายผลการวิจัย

1. สภาพการบริหารงานงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาล ของผู้บริหารโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา ภาคอีสาน เขต 3

สภาพการบริหารงานงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาล ของผู้บริหารโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา ภาคอีสานเขต 3 โดยภาพรวมและรายด้านมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีระดับการปฏิบัติมากสุด คือ ด้านการบริหารงานงบประมาณตามหลักนิติธรรม รองลงมาคือ ด้านการบริหารงานงบประมาณตามหลักความรับผิดชอบ รองลงมาคือ ด้านการบริหารงานงบประมาณตามหลักคุณธรรม รองลงมาคือ ด้านการบริหารงานงบประมาณตามหลักการมีส่วนร่วม รองลงมาคือ ด้านการบริหารงานงบประมาณตามหลักความคุ้มค่า และด้านการบริหารงานงบประมาณตามหลักความโปร่งใส ตามลำดับซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ สถาบันพัฒนาข้าราชการพลเรือน ได้สรุปองค์ประกอบสำคัญ อันเป็นหลักพื้นฐานของ ธรรมาภิบาล (Good Governance) หรือระบบการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ.2545 ด้วยหลัก 6 ประการ คือ หลักนิติธรรม, หลักคุณธรรม, หลักความโปร่งใส, หลักการมีส่วนร่วม,หลักความรับผิดชอบ, หลักความคุ้มค่า

2. แนวทางการบริหารงานงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาล ของผู้บริหารโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา ภาคอีสานเขต 3

จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผลการวิจัย พบว่า 1) แนวทางในการบริหารงานงบประมาณด้านหลักนิติธรรม คือ มีความยั่งยืนผ่านความถูกต้อง การบริหารงบประมาณต้องยึดตามกฎระเบียบที่ชัดเจน แต่ไม่ใช่เพียงเพื่อความถูกต้องทางเอกสาร แต่เพื่อสร้างรากฐานที่ยั่งยืนให้กับระบบการศึกษา กฎใดที่ล้าสมัยหรือไม่ตอบสนองความต้องการควรได้รับการปรับปรุงโดยผ่านกระบวนการมีส่วนร่วม 2) แนวทางในการการบริหารงานงบประมาณด้านหลักคุณธรรม คือมีคุณธรรมต้องอยู่ในวัฒนธรรม วัฒนธรรมของโรงเรียนต้องหล่อหลอมให้ทุกฝ่าย มีคุณธรรม การใช้งบประมาณจะไม่ใช่แค่หน้าที่ของผู้บริหาร แต่เป็นเรื่องของทุกคนที่มีจิตสำนึกดี ทุกโครงการที่ได้รับงบต้องสะท้อนคุณค่าทางจริยธรรม เช่น การช่วยเหลือ

นักเรียนที่ขาดโอกาส หรือสนับสนุนครูผู้เสียสละ 3) แนวทางในการการบริหารงานงบประมาณตามด้านความโปร่งใส ต้องมีความโปร่งใสที่เข้าใจง่าย ความโปร่งใสไม่ได้หมายถึงการเปิดเผยข้อมูลเท่านั้น แต่ต้องทำให้ข้อมูลนั้นเข้าใจง่าย ทุกคนสามารถติดตามได้โดยไม่ซับซ้อน เช่น การใช้แผนภาพหรือกราฟเพื่อแสดงการจัดสรรงบประมาณในช่องทางออนไลน์ เพื่อให้ทั้งนักเรียนและผู้ปกครองรับรู้ได้โดยตรง 4) แนวทางในการการบริหารงานงบประมาณด้านหลักการมีส่วนร่วม ต้องมีส่วนร่วมในรูปธรรมสร้างระบบที่ทุกคนในโรงเรียนมีสิทธิ์ในการแสดงความคิดเห็น เช่น ตั้ง “คณะกรรมการเยาวชนด้านงบประมาณ” ที่ประกอบด้วยนักเรียนและครู เพื่อเสนอแนวทางการใช้งบประมาณตามความ ต้องการจริง หรือจัดกิจกรรมแบบ “จำลองงบประมาณ” ให้ชุมชนได้เรียนรู้และร่วมเสนอแนะ 5) แนวทางในการการบริหารงานงบประมาณด้านหลักความการรับผิดชอบ ควรแสดงความรับผิดชอบเชิงสร้างสรรค์ เมื่อเกิดความผิดพลาดในการบริหารงบ ผู้บริหารต้องแสดงความรับผิดชอบเชิงสร้างสรรค์ ไม่ใช่เพียงการยอมรับผิด แต่ต้องนำบทเรียนจากข้อผิดพลาดมาสร้างระบบที่ดีขึ้น เช่น การเปิดเวทีสาธารณะเพื่ออธิบายการแก้ไขปัญหาและแผนป้องกันในอนาคต 6) แนวทางในการการบริหารงานงบประมาณด้านหลักความคุ้มค่า คือ คุ้มค่าที่เพิ่มคุณค่างบประมาณที่ใช้ไม่เพียงแค่ต้องประหยัด แต่ต้องเพิ่มคุณค่าต่อการศึกษา เช่น การลงทุนในเทคโนโลยีที่ช่วยลดต้นทุนในระยะยาว หรือการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับองค์กรภายนอกเพื่อแบ่งปันทรัพยากร และสร้างผลกระทบเชิงบวกต่อสังคม

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 ควรมีการส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการนำหลักธรรมาภิบาล มาใช้เป็นแนวทางในการบริหารควบคู่กับหลักการบริหารงานในองค์กรทุกด้านทั้งหน่วยงานภาครัฐและสถานศึกษา

1.2 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาควรมีการเสริมสร้างความร่วมมือกับสถาบันทางพระพุทธศาสนาที่นอกจากวัดในที่ตั้งของโรงเรียน ซึ่งเป็นสถาบันที่มีผู้เชี่ยวชาญด้านหลักธรรมมาให้ความรู้ความเข้าใจกับผู้บริหารสถานศึกษาและผู้เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการนำหลักธรรมาภิบาลใช้ในการบริหารงานงบประมาณในโรงเรียน

1.3 ควรมีการส่งเสริมให้นำหลักธรรมาภิบาล มาประยุกต์ใช้ในการบริหารงานงบประมาณในโรงเรียนอย่างเป็นรูปธรรมตามบริบทของโรงเรียนแต่ละแห่ง

2. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

2.1 ผู้บริหารโรงเรียนควรพัฒนาระบบการบริหารงบประมาณแบบโปร่งใสสร้างระบบการบริหารงบประมาณที่เปิดเผยข้อมูลการใช้จ่ายอย่างชัดเจน มีการบันทึกหลักฐานการเบิกจ่ายที่เป็น

ระบบ และสามารถตรวจสอบย้อนกลับได้ง่าย นอกจากนี้ ควรมีการเผยแพร่ข้อมูลงบประมาณ ให้บุคลากร ผู้ปกครอง และชุมชนได้รับทราบอย่างทั่วถึง เพื่อสร้างความเชื่อมั่นและความโปร่งใส

2.2 ผู้บริหารโรงเรียนควรส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน จัดตั้งคณะกรรมการบริหารงบประมาณที่ประกอบด้วยตัวแทนจากผู้บริหาร ครู นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน เพื่อร่วมกันวางแผนกำหนดงบประมาณ และติดตามการใช้จ่ายทำให้การตัดสินใจเกี่ยวกับการใช้จ่ายงบประมาณเป็นไปอย่างรอบคอบและสอดคล้องกับความต้องการของทุกฝ่าย

2.3 ผู้บริหารโรงเรียนควรจัดอบรมและพัฒนาศักยภาพบุคลากร จัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับหลักธรรมาภิบาลและการบริหารงบประมาณแก่ผู้บริหาร ครู และบุคลากรที่เกี่ยวข้องเพื่อให้เข้าใจถึงความสำคัญของการบริหารงบประมาณอย่างโปร่งใสและมีประสิทธิภาพ รวมทั้งพัฒนาทักษะในการวางแผนและควบคุมงบประมาณ

2.4 ผู้บริหารโรงเรียนควรสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่มุ่งเน้นความโปร่งใสและความรับผิดชอบ ส่งเสริมให้บุคลากรทุกคนตระหนักถึงความสำคัญของการปฏิบัติงานอย่างโปร่งใสและมีความรับผิดชอบต่อการใช้จ่ายงบประมาณ สร้างบรรยากาศในการทำงานที่เปิดกว้างและกล้าแสดงความคิดเห็น รวมทั้งมีการให้รางวัลและยกย่องบุคลากรที่ปฏิบัติงานได้ดี

2.5 ผู้บริหารโรงเรียนควร ประเมินผลและปรับปรุงระบบการบริหารงบประมาณอย่างต่อเนื่อง: มีการประเมินผลการดำเนินงานด้านการบริหารงบประมาณอย่างสม่ำเสมอ เพื่อวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน และหาแนวทางปรับปรุงแก้ไขให้ระบบการบริหารงบประมาณมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ควรมีการนำผลการประเมินไปใช้ในการปรับปรุงแผนการบริหารงบประมาณในปีต่อไป

3. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

3.1 ควรศึกษาแนวทางการบริหารงานงบประมาณกับการจัดการงบประมาณที่มีอยู่อย่างจำกัด ตามหลักพุทธธรรม ในสถานศึกษา

3.2 ควรศึกษารูปแบบการบริหารงานงบประมาณ กับการสร้างเครือข่ายระดมเพื่อทุนการศึกษาตามหลักทาน ในสถานศึกษา

3.3 ควรศึกษาวิธีการบริหารงานงบประมาณในภาวะการขาดแคลนทุนการศึกษาสำหรับเด็กในสถานศึกษา

องค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ใหม่

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2562). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2562. คุรุสภา.

ผ่องศิริ เรียงตระกูล. (2544). การมีส่วนร่วมของชุมชนในการดำเนินงานของโรงเรียนเอกชนการกุศล ของวัดในพระพุทธศาสนา ลำปาง. (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรบัณฑิต, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช).

พระมหาปริญญภัสทร์ รุจิธมฺโม (ทองมา) และ ปฐมพงศ์ ศุภเลิศ. พระสงฆ์กับการจัดการศึกษา สงเคราะห์. วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 3(2), 110-118.

ส. ศิวรักษ์. (2545). ปรัชญาการศึกษาศาสตร์และศิลป์แห่งการปฏิรูปการเรียนรู้. (พิมพ์ครั้งที่ 2). เรือนแก้วการพิมพ์.

สำนักข่าวอิศรา. (2561). โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาแจงข้อหา "นร.ผี-โกงงบรัฐ" จี้หยุดเลือกปฏิบัติ-ดิสเครดิต. สืบค้นเมื่อ 23 มกราคม 2567, จาก https://www.isranews.org/content- page/67- south-slide/64962-ghost.html

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2549). คู่มือการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล. คุรุสภาลาดพร้าว.

อุดม ชำณิ. (2553). สำนักงานกลุ่มโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา. โรงเรียนพินิจประสาธน์ อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา. เจตนารมณ์ภัณฑ์.